

Шевчук Володимир Олександрович,
д.е.н., т.в.о. завідувача кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
м. Київ, Україна

ПРИРОДНИЧІ ЗАСАДИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ ТА ОСНОВА РОЗВИТКУ ОБЛІКОВОЇ ПАРАДИГМИ

Намірами початку і завершення війни, які декларував російський окупант, є демілітаризація та денацифікація України. Продовженням протидії наміру демілітаризувати нас, який зазнав рішучого відпору ще на початку війни, нині має стати крах ворожого наміру денацифікації. Завдячуючи інтелектуальним досягненням українства, сучасна *homo sapiens* спроможна переможно завершити найкривавішу у ХХІ ст. війну згідно з інтересами власних і загальнолюдських нащадків.

Навіть більше: українство демонструє світові здатність осягати як сутність війни, так і очікуваної перемоги. Усвідомлюючи, що перебіг війни відбувається в епоху ноосфери і в гібридних умовах, українство новаторськи осмислює передумови здобуття перемоги й окреслює перспективи повоєнного відродження.

Ступені досягнення нашої остаточної перемоги у війні зумовлюють необхідність усвідомленої керованості суспільно-господарським відродженням повоєнного періоду. Своєю чергою це потребує: невідкладного видворення агресора за кордони 1991 р. як передумови подальших етапів перемоги; демонтажу РФ як прояву утвердження українського внеску в перемогу у війні; запобігання планетарному колапсу, котрий потрібно трактувати як передумову остаточної перемоги українства і людства у найкривавішій війні ХХІ століття.

Потенційна перемога України у теперішній війні постає як передумова відродження, до якого мають готуватися держава і суспільство. Для цього національній та світовій спільноті потрібно збагнути сутність нашої найпершої перемоги. Її значущість необхідна для осягнення: питоми українського бачення глобального часопростору; принципово нових сценаріїв перебудови світоустрою; започаткування за цими сценаріями новітнього бачення світової історії.

Українські ініціативи щодо рятівного оновлення світового порядку денного передбачають позиціонування нашої країни як ініціатора загальнолюдської інтелектуальної безпеки та її глобального гаранта. Наші ініціативи визначають, що Україна у міжнародному середовищі водночас поставатиме як гарант глобальної продовольчої безпеки, а також ініціатор та гарант без'ядерної безпекової парадигми.

Це спричиняє принципово нові сутнісні прояви обліку та похідних від нього управлінських функцій контролю, аналізу тощо. Глобальні зміни часопростору потребують новітнього з'ясування сутності обліку. Сучасний облік постає насамперед як ноосферна функція освоєння суспільно-господарського буття.

Завдяки розкриттю його новітньої світоглядної суті з'ясовується, що облік дедалі активніше проявляє себе як фактографічна констатація мислення, господарювання та управління.

Акцентування уваги на новітньому фактографічному розкритті сутності обліку потребує його інтерпретації як управлінського блокчейну, що вибудовується за принципом «дані-інформація-знання». У підсумку це дозволяє «розпізнавати» об'єкти обліку, розкриваючи насамперед їхню інституційну сутність. Найважливішим об'єктом обліку, який необхідно розпізнавати завдяки інституційному підходу, є додаткова вартість, інтерпретована на природничих, а не політичних засадах, бо ні теорія, ані чинна практика цього не передбачають [1].

У зв'язку з цим необхідно володіти новітнім фаховим баченням теоретико-методологічного підґрунтя обліку, адекватного суспільно-господарському устрою повоєнного періоду. В українській економічній думці ці інституційні положення викладені до проголошення незалежності України, ще у 80-х роках ХХ ст. Тоді доведено, що «всі суспільні інститути й сама державність» формуються «у залежності від того, як ми розуміємо природу додаткової вартості». Водночас вказано і зворотній зв'язок: адже «від того, як сформована держава, залежить існування або ... відсутність» додаткової вартості [2, с. 383].

Визначальною передумовою запровадження інституційних положень стає адекватне визначення обраного об'єкта дослідження. Ця передумова потребує прикладної імплементації в облікове середовище принципово нової економічної категорії - енергії прогресу [2, с. 128, 364, 366]. Зважаючи на це, нині потрібен розвиток новітніх підвалин обліку, аналізу та аудиту на українській інтелектуальній основі.

Завдяки зарубіжним науковцям, які поставили українця С. Подолинського на чолі плеяди подвижників екологічної економіки, виник новий напрям сучасної світової науки, котрий в Україні не розкритий і майже невідомий. Унаслідок цього сучасні теоретичні, науково-прикладні та практичні підходи до управлінських функцій є свідченням нехтування засад, які базуються на природознавчій основі [3]. Тож так званий екологічний облік чи навіть законодавчо унормований екологічний аудит не відповідають питому українському інтелектуальному надбанню.

Про повоєнне суспільно-господарське відродження слід вести мову на засадах, на яких необхідно вибудовувати інформаційне забезпечення відродження, яке має бути керованим. Адекватні викликам епохи ноосфери та гібридної війни умови керованості ми розглядаємо з позицій уподібнення економіки природі та «вписування» господарювання у довкілля. На цих засадах і має вибудовуватися інформаційне забезпечення.

Беручи це до уваги, енергію прогресу як об'єкт обліку, інтерпретований як фізичний аналог абсолютної додаткової вартості, належить вважати джерелом капіталотворення: її отримання має забезпечувати реальний суспільно-господарський прогрес. Реальність прогресу утверджується завдяки кільком різновидам капіталів – абсолютному, який своєю чергою включає постійний капітал, а також відносному та інтелектуальному.

В українській економічній думці доведено, що абсолютний капітал як симбіоз землі, зерна, соломи, худоби та органічних добрив - це найбільше багатство людства [4]. Він створює передумови запровадження рятівної моделі розвитку, у т.ч. сталого розвитку, спрямованого на забезпечення життєдіяльності і захист інтересів сучасних та майбутніх поколінь. Розглядаючи резерви нарощування біоенергетичного потенціалу, слід брати до уваги примноження біоенергетичного потенціалу коштом марекультур акваторій, а також додаткове нарощування біоенергетичного потенціалу України коштом енергії диких трав.

Сукупні резерви капіталізації української аграрної сфери здатні у кілька разів перевищувати теперішні щорічні обсяги врожаю зернових та інших культур. А новітня облікова, аналітична та аудиторська інформація, отримувана завдяки природничій основі сучасного інституціоналізму, здатна забезпечувати релевантною інформацією виявлення резервів примноження продовольчого потенціалу. Кінцевою метою її запровадження своєю чергою є виявлення резервів капіталізації агропродовольчої сфери.

Обліково-аналітичне забезпечення та аудиторське супроводження досліджуваної проблеми вказує на необхідність визнання енергії прогресу найпосутнішим об'єктом обліку і свідчить про невідкладність її системного охоплення з метою інформаційного забезпечення управління продовольчим комплексом. Прикладне застосування пропонованих підходів відкриває можливості нарощування потужностей продовольчого потенціалу. Облік, аналіз та аудит, здійснювані за даними фактографічного забезпечення, вибудованого на природничих засадах, покликані стати інструментом виявлення невикористаних можливостей та упущених вигід, спрямованим на мобілізацію резервів зростання продовольчого потенціалу з метою суспільно-господарського відродження України.

Список використаних джерел:

1. Куцук П., Шевчук В., Дерун І. *STEM і становлення новітньої парадигми бухгалтерського обліку. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. Том 4 (45).*
2. Руденко М. *Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології.* Київ: «Кліо», 2015. 680 с.
3. Шевчук В.О. *Ноосферна парадигма обліку: «точки опори» і вектори утвердження. Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів : матеріали Міжнар. круглого столу (Тернопіль, 28 травня 2021 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2021. Т. 1. С. 268-272.*
4. Шевчук В.О. *Природничі засади дослідження багатств і збагачення: передумови становлення фізико-економічної аналітики. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 31 травня-01 червня 2018 р.) / редкол. : О. В. Адамик, В. А. Дерій, З. В. Задорожний [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С.355-361.*